

Závěrečné zhrnutí jarných prac a meziročné porovnania

Súhrnná informácia

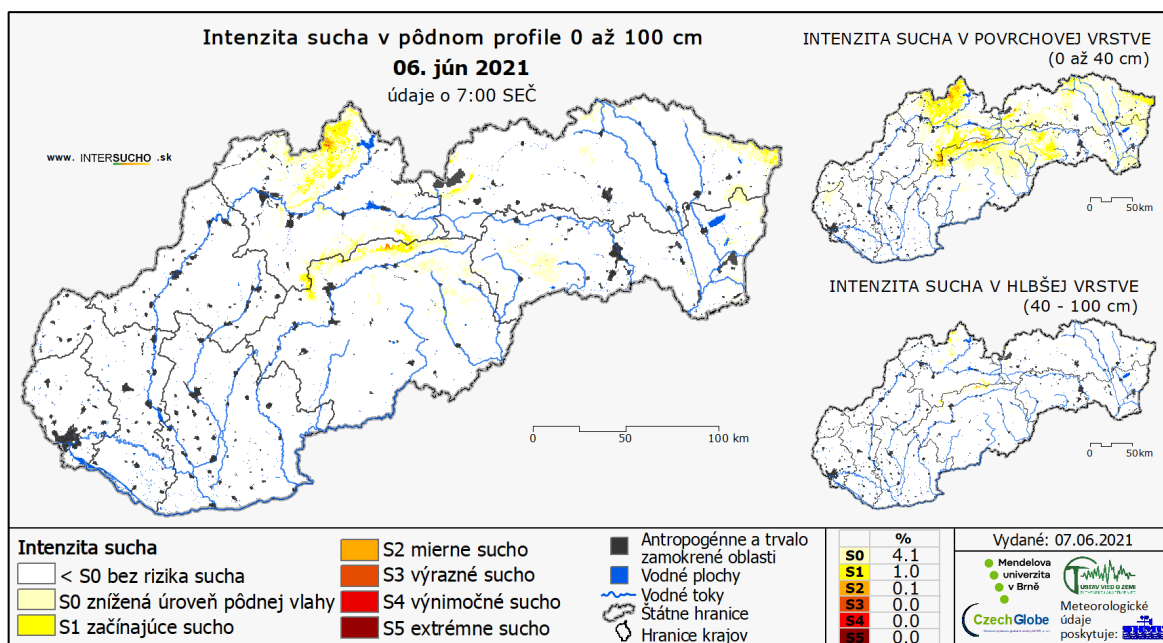
V tejto správe predkladáme:

- Stav počasia a stav sucha v 22. týždni roku 2021, 2020 a 2019 (s. 1 - 2)
- Celkové zhodnotenie jarných prac v roku 2021, Záver (s. 3 - 4)
- Vyorávky ozimín a skutočný osev ozimných plodín 2020/2021 (s. 4)
- Zámer a skutočný osev jarných plodín 2020/2021 (s. 5)
- Zhodnotenie jarných prac v roku 2018 - 2020 (s. 6 - 8)
- Odhady úrod niektorých plodín letného zberu za roky 2018 - 2021 (s. 8)

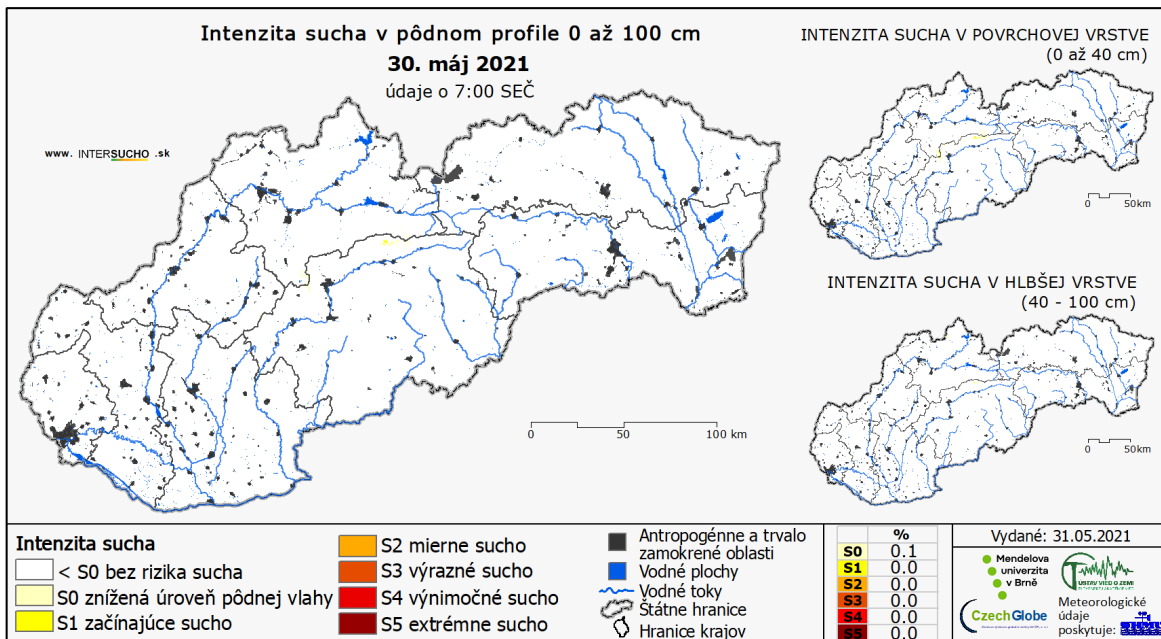
Prehľad počasia a vlhová situácia (zdroj: SHMÚ)

V týždni od 24.5. do 30.5.2021 spadlo najviac zrážok 30-35 mm na Orave a Zamagurí. Najnižšie úhrny zrážok boli na juhovýchode Slovenska, lokálne len 0,5-1,5 mm. Najvyššia teplota vzduchu bola 26 °C na juhu Zemplína.

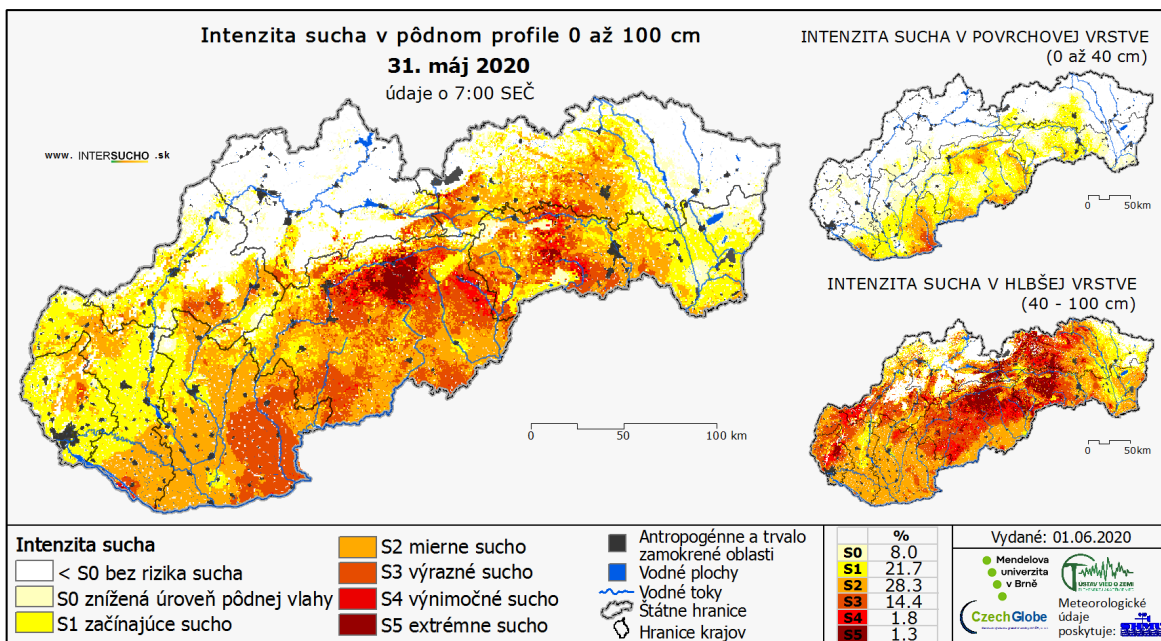
Mapka sucha aktuálna k 06.06.2021.

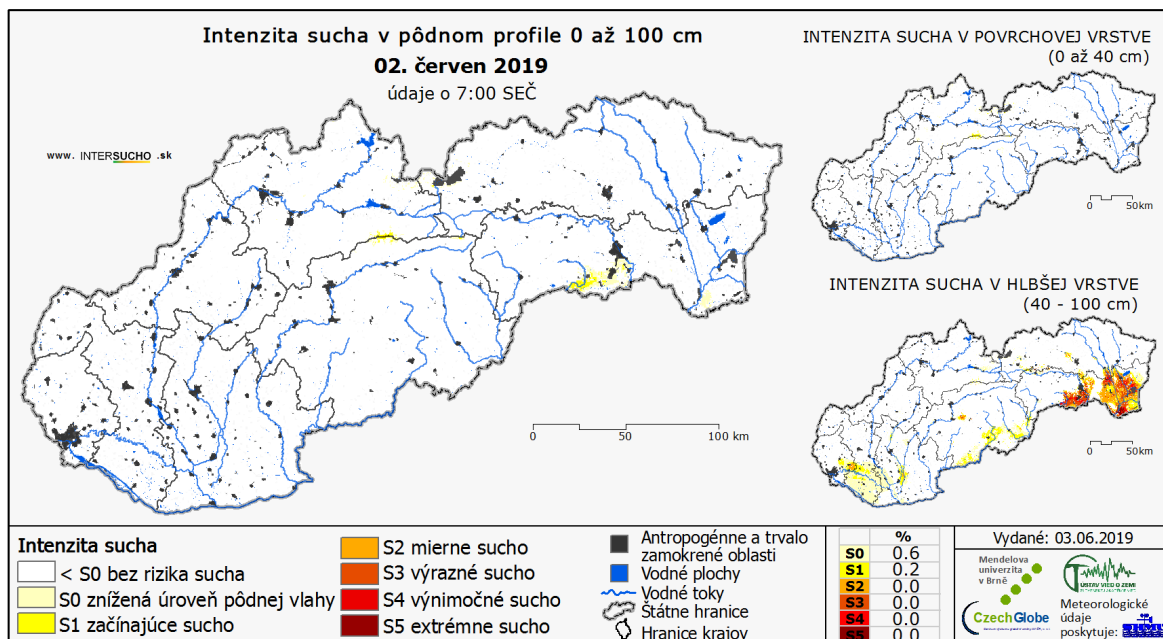
Mapka sucha aktuálna k 30.05.2021.

Mapka sucha aktuálna k 31.05.2020.

Mapka sucha aktuálna k 02.06.2019.

Celkové zhodnotenie jarných prác v roku 2021

Od 10. týždňa začala SPPK spracovávať hlásenia z jednotlivých regiónov Slovenska. K záveru 13. týždňa bol na západnom Slovensku ukončený výsev jarnej pšenice, jarného jačmeňa a hrachu, finišoval výsev cukrovej repy a výsadba zemiakov. V 13. týždni začali poľnohospodári na juhozápadnom Slovensku pociťovať mierne sucho. Ovocinári a pestovatelia cukrovej repy sa obávali aktuálnych nočných mrazov, mnohí použili protimrazovú ochranu s cieľom ochrániť úrodu. V 14. - 20. týždni boli jarné práce spomalené na väčšine územia Slovenska, nadmerné množstvo vody spôsobilo v regiónoch problémy v podobe podmočených, zaplavených pozemkov, čo znemožnilo zakladať, resp. ošetrovať porasty. Tento nepriaznivý stav dokumentuje aj mapka sucha. **Po 21. týždni boli osevy jarných plodín ukončené na 99 %, po 22. týždni na 99,5 % územia Slovenska.** Jarné práce v niektorých regiónoch ešte pokračujú, ale tento stav (resp. číselné údaje) už nebude aktualizovaný. Oziminy sú v relatívne dobrom stave. **Problémy s ošetrovaním ozimín, ale v niektorých oblastiach aj so zakladaním porastov jarín a hospodárením na trvalých trávnych porastoch spôsobuje podmáčanie pozemkov, čo znamená aj komplikácie pri plnení podmienok žiadateľov o priame platby, ale predovšetkým reálne riziko ohrozenia tohtoročnej úrody.**

Z porovnania priebehu počasia jarných prác v rokoch 2017 - 2021 v rámci monitoringu jarných prác, ktorý vykonáva SPPK, je zrejme netypické, extrémne nevhodné rozmiestnenie nedostatku a nadbytku vlhky, nízkych a vysokých teplôt. Celkový ročný úhrn zrážok alebo teplôt síce môže byť v jednotlivých rokoch na priemernej úrovni, avšak nevhodné načasovanie a prudké zmeny teplotných a vlhkostných pomerov každoročne ohrozujú rastlinnú výrobu.

Rok 2021 hodnotíme z porovnania rokov 2017 - 2021 aktuálne ako najhorší z pohľadu extrémov počasia. Nedostatok vlhky v zime a veľa návalových zrážok počas vegetačného obdobia pôda, resp. plodiny nedokážu vstrebať resp. efektívne využiť.

Vzhľadom k poveternostným podmienkam tohtoročnej jari vykonáva SPPK monitoring škôd spôsobených mrazom, búrkami a ľadovcom, námrazou, silným dažďom, veľkým suchom, hrabošmi a poľnou zverou.

Záver: Po predchádzajúcich rokoch sme názoru, že je potrebné z dlhodobého hľadiska zaoberať sa rizikom výkyvov počasia, ktoré spôsobujú znižovanie produkcie, ale aj vysušovanie krajiny, poškodzovanie pôdy, či nemožnosť založiť alebo pozberať časť úrody. Všetky tieto javy značne negatívne vplývali na poľnohospodárstvo na Slovensku za obdobie uplynulých 5 - 6 rokov (napríklad suchá zima roku 2016/2017, suchá jar a leto roku 2017, 2018, veľmi teplá jar a suché leto roku 2019, v roku 2020 suchá jar, následné privalové dažde, prerušovaná- žatva, zhoršená kvalita úrody plodín letného zberu a nakoniec ohrozený zber jesenných plodín a osev ozimín). Mokrú tohtoročnú jar tieto javy len potvrdzuje. Prosto povedané: netypické roky sa stávajú „typickými“, teda bežne sa opakujúcimi a máme za to, že tomuto je potrebné zo strany štátu čeliť.

V
y
o
r
á
v
k
y
ø

2021

Zámer a skutočný osev jarných plodín 2020/2021

Plodina	Plocha zámer osevu ha	skutočne osiate ha	skutočne osiate %
---------	-----------------------------	--------------------------	-------------------------

Pšenica jarná	14 648	14 808	101
Jačmeň jarný	65 333	65 319	100
Raž jarná	30	30	100
Ovos	8 520	8 445	99
Ostatné obilniny	3 446	3 337	97
Kukurica na zrno	151 458	151 606	100
OBILNINY spolu	243 434	243 546	100
Kukurica na siláž	45 252	44 338	98
Slnečnica	46 652	46 855	100
Repka jarná	1 286	1 065	83
Sója	27 646	26 925	97
Ost. olejníny	6 548	5 928	91
Cukrová repa	18 770	18 748	100
Zemiaky	4 423	4 528	102
Hrach na zrno	4 904	4 918	100
Ost. strukoviny	1 294	1 283	99
OLEJNINY spolu	82 132	80 773	98
JARINY spolu	400 210	398 135	99,5
VŠETKY spolu	829 783	825 300	99,5

Celková zhodnotenie jarných prác v roku 2020

Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora začala s monitoringom poľných prác 16. marca 2020, pričom prvotné hlásenia boli zamerané najmä na stav porastov ozimín, prípadné škody spôsobené priebehom počasia alebo škody spôsobené poľnou zverou. Od 13. týždňa (stav k 26. marcu 2020) začala SPPK spracovávať hlásenia z jednotlivých regiónov Slovenska, či priamo od poľnohospodárskych subjektov.

Jarné práce začali v tomto roku s približne dvojtyždňovým predstihom oproti bežnému začiatku (v niektorých okresoch už v polovici februára). **Dvojtyždňový posun začiatku jarných prác sa netýka len nížin, ale prakticky celého územia Slovenska.** Poľnohospodári sa snažili využiť jarnú vlahu. **Suché počasie v 12. až 17. týždni** umožnilo vykonávať predsejbovú prípravu a sejbu jarín, avšak chlad a vietor komplikovali, v niektorých prípadoch znemožňovali ošetrovanie porastov. Pestovatelia ovocia a zeleniny sa pokúšali ochrániť svoje plochy pred prízemnými mrazmi. Doterajšia protimrazová ochrana vyšla ovocinárov na viac než milión eur, avšak bez jej použitia by škody boli omnoho vyššie. Škody na porastoch spôsobovali hraboše, nočné mrazy, aj premnožená poľná zver. Vo väčšine regiónov sa do 18. týždňa prejavoval akútny nedostatok vlahy. V 18. a 19. týždni došlo k čiastočnému zlepšeniu stavu sucha na severovýchode, avšak na väčšine územia sa stav nezlepšil, na juhozápadnom a časti stredného Slovenska sa ešte zhoršil. K záveru 20. týždňa bol výsev jarín ukončený vo väčšine regiónov, s výnimkou kukurice na siláž a zemiakov v niektorých oblastiach. **V 21. týždni bol ukončený výsev jarín vo všetkých regiónoch Slovenska.**

Celkové zhodnotenie jarných prác v roku 2019

Do 17. týždňa pretrvávalo na väčšine územia Slovenska suché počasie, výrazná zmena počasia prišla v 18. - 21. týždni. V 21. týždni z dôvodu daždivého počasia neboli jarné práce vo väčšine regiónov vykonávané. K záveru 21. týždňa boli v nižšie položených okresoch ukončené výsevy jarných plodín a v tom čase prebiehalo ošetrovanie plodín, limitované daždivým počasím.

Extrém sucha z predchádzajúcich týždňov vystriedal nadbytok zrážok. Aktuálny nadbytok zrážok bol v tom čase len relatívny, nakoľko na väčšine územia Slovenska iba dopĺňal dlhodobu chýbajúcu vlahu. Zároveň, aktuálne zrážky už nezabránili trvalému poškodeniu niektorých porastov vplyvom dovedejšieho sucha.

K záveru 22. týždňa boli ukončené jarné práce vo všetkých regiónoch/okresoch s výnimkou regiónov, v ktorých museli byť jarné práce prerušené z dôvodu daždivého počasia v máji.

Pšenica jarná, jačmeň jarný, raž jarná, ovos, kukurica na zrno, slnečnica, cukrová repa, hrach na zrno boli k záveru 22. týždňa vysiate na 100 % predpokladanej výmery, kukurica na siláž a repka jarná na 96 %, sója a zemiaky na 99 % predpokladanej výmery.

Celkové hodnotenie jarných prác v roku 2018

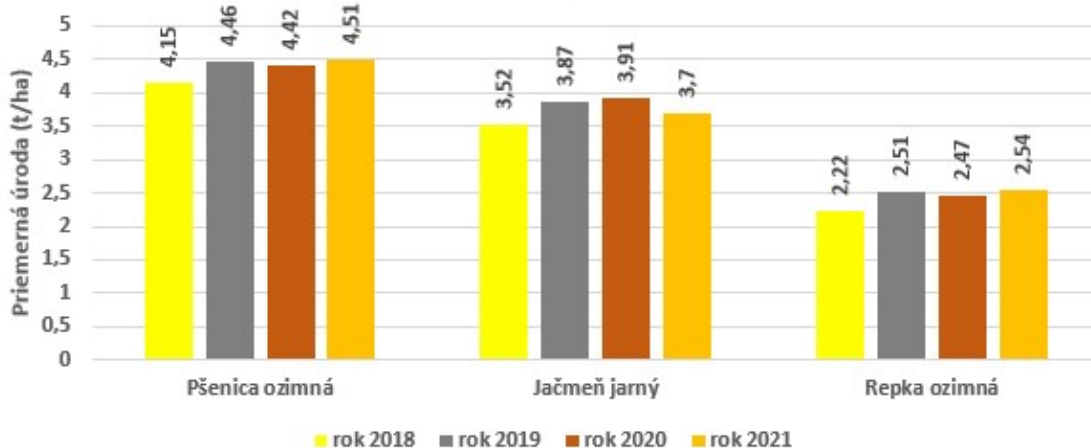
Úrad SPPK začal v roku 2018 s monitoringom jarných prác v 13. týždni, monitoring bol ukončený v 22. týždni. Nepriaznivé marcové počasia výrazne obmedzovalo začiatok jarných prác, tieto práce sa začali v 13. týždni, rozbiehali sa postupne len v regiónoch s dostatočne preschnutými pôdami.

V novodobej histórii meteorologických meraní zaznamenal SHMÚ v jari 2018 dva rekordne teplé (teplejšie ako doterajšie rekordy) **mesiace za sebou, apríl a máj.** Marec 2018 bol na väčšine územia Slovenska teplotne podnormálny. Apríl 2018 bol najteplejším aprílom od začiatku meteorologických pozorovaní. V apríli bol zaznamenaný aj prvý tropický deň čo pre tento jarný mesiac predstavuje jediný zaznamenaný tropický deň v histórii meraní od roku 1951. Máj 2018 bol na väčšine územia Slovenska teplotne mimoriadne nadnormálny. **Nedostatok vlahy v apríli a máji spôsobil v roku 2018 podpriemerné úrody obilnín.**

Odhad úrod pšenice ozimnej, jačmeňa jarného a repky ozimnej v rokoch 2018 - 2021

Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum - Výskumný ústav pôdoznanectva a ochrany pôdy (NPPC - VÚPOP) pripravil v súlade s metodikou Spoločného výskumného centra Európskej komisie (JRC) k dátumu 10.05.2021, odhad úrod pšenice letnej formy ozimnej, jačmeňa jarného siateho a kapusty repkovej pravej. Podľa tohto odhadu by **pšenica ozimná mohla dosiahnuť priemernú úrodu 4,51 t/ha, jačmeň jarný 3,70 t/ha, repka ozimná 2,54 t/ha.** Pre porovnanie medziročného rozdielu predpokladaných úrod uvádzame, že v rovnakom období roku 2020 bol predpoklad týchto úrod nasledovný: pšenica ozimná 4,42 t/ha, jačmeň jarný 3,91 t/ha, repka ozimná 2,47 t/ha. V rovnakom období roku 2019 bol predpoklad úrod týchto plodín nasledovný: pšenica ozimná 4,46 t/ha, jačmeň jarný 3,87 t/ha, repka ozimná 2,51 t/ha, v roku 2018 bol predpoklad úrod týchto plodín nasledovný: pšenica ozimná 4,15 t/ha, jačmeň jarný 3,52 t/ha, repka ozimná 2,22 t/ha.

Odhad úroda pšenice, jačmeňa, repky za roky 2018 - 2021

Zdroj:

Slovenský hydrometeorologický ústav,
Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora,
Regionálne poľnohospodárske a potravinárske komory,
poľnohospodárske subjekty,
Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum - Výskumný ústav pôdoznanectva a ochrany pôdy.